

23. helluntain jälkeinen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi

1. ylösnousemusevankeliumi

Päivän epistola

(Ef. 2: 4 – 10)

”Veljet, Jumalan laupeus on kuitenkin niin runsas ja hän rakasti meitä niin suuresti, että hän teki meidät, rikkomustemme tähden kuolleet, eläviksi Kristuksen kanssa. Armosta teidät on pelastettu. Jumala herätti meidät yhdessä Kristuksen Jeesuksen kanssa ja antoi meillekin paikan taivaassa osoittaakseen kaikille tuleville aikakausille, kuinka äärettömän runsas on hänen armonsa ja kuinka suuri hänen hyvyytensä, kun hän antoi meille Kristuksen Jeesuksen. Armosta Jumala on teidät pelastanut antamalla teille uskon. Pelastus ei ole lähtöisin teistä, vaan se on Jumalan lahja. Se ei perustu ihmisen tekoihin, jottei kukaan voisi ylpeillä. Mekin olemme Jumalan tekoa, luotuja Kristuksen Jeesuksen yhteyteen toteuttamaan niitä hyviä tekoja, joita tekemään Jumala on meidät tarkoittanut.”

Jotta tekstin merkitys tulisi täysin ymmärretyksi, on huomattava, että ennen tätä tekstiä Paavali kirjoitti toisesta maailmasta, joka on sodassa Jumalan maailman kanssa. Tätä maailmaa hallitsee Saatana. Jumalan valtakuntaa hallitsee luomaton Jumala laupeuden (armon) ja rakkauden avulla.

Teksti käyttää sanoja ”me” ja ”te”. Näennäisesti helpoin tapa tulkita tällainen sanojen käyttö olisi, että me tarkoittaa juutalaiskristittyjä ja te pakanakristittyjä. Tämä ei todennäköisesti ole oikea tulkinta näiden sanojen käytölle, vaan ”me” tarkoittaa kristittyjä yleensä ja ”te” tarkoittaa kirjeen vastaanottajia.

”Hän teki meidät, rikkomustemme tähden kuolleet, eläviksi Kristuksen kanssa.” Vähän aikaisemmin (Ef. 1: 20) Paavali kirjoitti, että Jumala herätti Kristuksen kuolleista ja asetti hänet istumaan oikealle puolelleen taivaassa. Nyt tämä sama sanotaan kaikista kristityistä. Heidät on nostettu ja asetettu kunniapaikalle taivaallisiin korkeuksiin yhdessä Kristuksen kanssa.

”Jumala herätti meidät yhdessä Kristuksen Jeesuksen kanssa” viittaa kasteen sakramenttiin. Siinä me olemme kuolleet yhdessä Kristuksen kanssa ja meidät on nostettu kuolleista.

Efesolaiskirje korostaa Jumalan toimintaa ja armon merkitystä. Jumalan armo näkyy siinä, että meillä on usko. Ilman Kristusta meillä ei olisi uskoa. Pelastusta ihminen ei saavuta omilla teoillaan, sen antaa Jumala. Toisaalta ihmisen on toimittava, ”toteutettava niitä hyviä tekoja, joita tekemään Jumala on meidät tarkoittanut”. Näin samanaikaisesti myös uskomme vahvistuu. Jumalan armosta ja vanhurskaudesta Paavali kirjoitti laajemmin roomalaisille (vrt. Room. 3: 21 – 30).

Teksti kertoo meille, miten me pääsemme Saatanan valtakunnasta Jumalan valtakuntaan. Siinä korostuu Jumalan luomaton ja ääretön armo. Meidän uskomme on rajoitettua, mutta se voi kasvaa. Oikeasta uskosta nousevat hyvät teot. Me emme pelastu hyvien tekojen ansiosta, vaan meidät on pelastettu, jotta me tekisimme niitä.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 8: 26 – 39)

”He laskivat maihin Gerasan alueella, joka on vastapäätä Galileaa. Kun Jeesus nousi rannalle, häntä vastaan tuli kaupungista mies, jota vaivasivat pahat henget. Mies oli jo kauan kulkenut vaatteitta, eikä hän asunut ihmisasumuksessa vaan oleskeli hautaluolissa. Jeesuksen nähdessään hän parkaisi, heittäytyi hänen eteensä ja huusi kovalla äänellä: ”Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman Jumalan poika? Minä pyydän: älä kiduta minua!” Jeesus näet oli käskennyt saastaisen hengen lähteä miehestä. Se oli jo pitkän aikaa pitänyt miestä otteessaan. Hänet oli köytetty ja kahlehdittu, että hän pysyisi aloillaan, mutta kerran toisensa jälkeen hän oli katkonut siteensä ja pahan hengen ajamana paennut ihmisten ilmoilta. ”Mikä sinun nimesi on?” kysyi Jeesus. Mies vastasi: ”Legioona”, sillä häneen oli mennyt monta pahaa henkeä. Ne pyysivät, että Jeesus ei käskisi niiden syöksyä kadotuksen kuiluun. Läheisellä vuorella oli iso sikalauma laitumella. Pahat henget pyysivät Jeesukselta lupaa mennä sikoihin, ja hän salli sen. Silloin henget lähtivät miehestä ja menivät sikoihin, ja lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen ja hukkui. Kun sikopaimenet näkivät tämän, he lähtivät pakoon ja kertoivat kaiken kaupungissa ja kylissä. Monet lähtivät katsomaan, mitä oli tapahtunut. He tulivat Jeesuksen luo ja tapasivat miehen, josta pahat henget olivat lähteneet. Mies istui Jeesuksen jalkojen juuressa vaatteet päällään ja täydessä järjessään. Tämä sai heidät pelon valtaan. Paikalla olleet kertoivat heille, millä tavoin pahojen henkien vaivaama oli parantunut. Silloin kaikki Gerasan seudun ihmiset pyysivät Jeesusta poistumaan sieltä, sillä he olivat hyvin peloissaan. Jeesus nousikin veneeseen ja lähti paluumatkalle. Mies, josta pahat henget olivat lähteneet, pyysi, että saisi jäädä hänen seuraansa, mutta Jeesus lähetti hänet luotaan sanoen: ”Palaa kotiisi ja kerro tästä suuresta teosta, jonka Jumala on sinulle tehnyt.” Mies lähti, kulki ympäri kaupunkia ja julisti, mitä Jeesus oli tehnyt hänelle.”

Sama kertomus löytyy Matteukselta (Matt. 8: 28 – 34) ja Markukselta (Mark. 5: 1 – 20).

Luukkaan kertomuksessa korostuvat tietyt vastakohtaisuudet. Pahojen henkien vaivaama mies on kertomuksen alussa kaupungin ulkopuolella, mutta kertomuksen lopussa kaupungissa. Hän asui hautaluolissa mutta palasi kotiinsa. Hän oli kulkenut vaatteita mutta lopulta hänellä on vaatteet yllään. Tämä pahojen henkien vaivaama tuli täysiin järkiinsä. Nämä vastakohdat edellyttävät suurta muutosta tuhoavasta eristyneisyydestä hoitavaan ihmisyyhteisöön. Tämän muutoksen aikaansai ”Jeesus, Korkeimman Jumalan poika” ja Luukas kutsuu sitä parantumiseksi. Luukas korostaa tässä Kristusta: Hänellä on voima karkottaa pahoja henkiä ja hallita Rooman valtaa, jota siat esittävät vertauskuvallisesti.

Gerasa on Gennesaretin järven itäpuolella oleva kaupunki, yksi sen alueen kymmenestä pakanallisesta kaupungista. Se sijaitsi noin viidenkymmenen kilometrin päässä Gennesaretista kaakon suunnalla. Vauhkoutunut sikalauma ei olisi kyennyt ryntäämään tällaista matkaa. ”Vastapäätä Galileaa” todennäköisesti ilmaisee, että kyse on pakanallisesta alueesta, missä ei ollut juutalaisia. Ilmaisuihin voi merkitä lähetystyötä pakanoiden keskuudessa. Tämä näyttäisi (?) olevan ristiriidassa sen kanssa, että Jeesuksen tehtävä oli toimia Israelin kansan keskuudessa (Matt. 15: 24) ja Hän lähetti opetuslapsena Israelin kansan keskuuteen (Matt. 10: 5 – 6). Toisaalta tiedämme, että Jeesus auttoi niin kanaanilaista naista (Matt. 15: 21 – 27) ja sadanpäällikköä (Matt. 8: 5 – 13). Gerasan alue oli pakanallinen, mutta myös Galileaa asuttivat ”muukalaiset” ja siellä Jeesus toimi niin, että ”kansa, joka asui pimeydessä, näki suuren valon” (Matt. 4: 15 – 16).

Kaupunki on tuon ajan maailmassa järjestäytynyt, turvallinen alue, missä ihmisen oleminen saa järkevän muodon. Henkilö, joka oli menettänyt vapautensa, oli kyvytön pukeutumaan. Tällaiset henkilöt ovat vankeja tai orjia (5. Moos. 28: 48; Jes. 20: 2 – 4), prostituoituja (Hes. 16: 38 – 40), hurmoksessa olevia (1. Sam. 19: 23 – 24) tai manattuja (1. Sam. 28: 14). Vaatteistaan luopunut ihminen on ilman omaa henkilöllisyyttään. Vaatteensa saaneella on oma henkilöllisyytensä ja hän kykenee hallitsemaan elämänsä.

Tässä yhteydessä käytetty sana ”koti” tarkoittaa Luukkaan kielenkäytössä paikkaa, missä on ihmisen persoona ja omaisuus, perhe ja suku, identiteetti, paikka, minne ihminen kuuluu ja missä ovat hänen yhteisölliset oikeutensa ja velvollisuutensa. Hänellä on menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Tähän tilaan Jeesus palautti riivatun.

Paha henki tunnisti Jeesuksen: ”Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman Jumalan poika?” Minkäänlaista häpeää tai katumusta hän ei osoita. Hän tietää tulevan kohtalonsa ja pelkää sitä: ”Minä pyydän: älä kiduta minua!”

Hautaluolan katsottiin olevan saastainen paikka. Miehen heittäytyminen maahan Jeesuksen edessä osoittaa, kuka on ylempi. ”Paennut ihmisten ilmoilta” tarkoittaa erämaata, jota pidettiin pahojen henkien olinpaikkana. Miehen kertoma nimi ”legioona” viittaa roomalaisen sotaväen osaston sotilaiden lukumäärään, se oli vahvuudeltaan kuusituhatta miestä ja kertoo miehessä olevan lukuisia pahoja henkiä. Tämän legioonan Jeesus lähetti sikoihin, jotka edustavat Rooman mahtia. Alueella vaikuttanut Rooman legioona oli Legio X Fretensis, jonka yhtenä tunnuksena oli villikarju. Tämä legioona otti osaa myös juutalaissotiin vuosina 66 – 70. He edustivat miehittäjiä ja heitä pidettiin pahan hengen voimana.

Kadotuksen kuilu tarkoittaa joko henkien vankilaa tai kuolleiden valtakuntaa. Saatanan kohtalosta kertoo Johanneksen ilmestys (Ilm. 20: 1 – 3). Tätä kohtaloa legioona pelkäsi. Jeesuksen vallan suuruutta korostaa se, että Hän voisi tuhota legioonallisen pahoja henkiä.

Kreikan ja Rooman pakanallisissa uhrimenoissa eniten käytetty eläin oli sika. Juutalaiset pitivät sianlihan syömistä pakanuutena (vrt. Jes. 65: 1 – 5). Se oli myös Rooman vallan symboli.

Parantuneesta miehestä tuli Jeesuksen opetuslapsi: ”Mies istui Jeesuksen jalkojen juuressa” (vrt. Luuk. 10: 39; Ap.t. 22: 3, pitäisi olla ”Gamalielin jalkojen juuressa”). Hän oli ”täydessä järjessään”. Yleensä Jeesuksen ihmetöihin kansa suhtautui myönteisesti. Tässä kertomuksessa suhtautuminen ei ole myönteistä, vaan Jeesusta pyydetään poistumaan alueelta. Alueen asukkaat eivät nähneet tapahtumassa Jumalan voimaa vaan olivat peloissaan tapahtuman aiheuttamasta taloudellisesta menetyksestä. Parantuneesta miehestä tuli lähetystyöntekijä.